

sekvencích: sociální procesy, změny kulturně civilizační, změny institucionální a vstup do Evropské unie. Kromě již zmíněných referentů prvního dne v ní vystoupili W. Teckenberg (NSR) k porovnání sociálních změn v postsocialistických a kapitalistických zemích, Karel Müller z ČR s osvětlením svého přístupu ke studiu institucionálních změn kvartérního sektoru a výrobních technologií jako klíčových procesů modernizace, A. Ishikawa (Japonsko) k modernizačním zkušenostem Japonska, L. Gatnar (ČR) k odlišnosti postojů obyvatelstva k transformaci a k modernizaci, I. Harcsa k sociální problematice a J. Delhey k problematice přijímání nových členů do Evropské unie.

Mnozí účastníci symposia hodnotili v neoficiálních diskusích a v následných přípisech tento typ setkání, jak jej navrhli jeho iniciátoři W. Adamski, W. Zapf a P. Machonin, jako přínosný. Výslovně tak učinil ve svém vystoupení na symposiu představitel Evropské vědecké nadace W. Okrasa, který uvažuje o použití

některých prvků organizace pražského symposia v činnosti této významné instituce.

Diskuse na symposiu vyvrcholila v závěrečný den, kdy byla na pořadu problematika dalšího rozvoje a aplikací teorie modernizace a možnosti její smysluplné společenské regulace. Významné místo v ní zaujala problematika vzdělání a vědeckého výzkumu v souvislosti s pohybem k informační společnosti založené na vědění. Tuto diskusi moderoval a konferenci uzavřel W. Zapf (NSR).

Počítá se s publikací hlavních materiálů předložených symposiu i diskusních příspěvků v angličtině ve stručnější podobě v polském *Sisyphu*, v podobě obsáhlejší ve zvláštní knize věnované tématu na příkladech doplňujícího grantu a konečně v přiměřeném rozsahu i v češtině na základě dotace, přislíbené Nadací Friedricha Eberta v Praze.

Předložené materiály a související články jsou zpřístupněny na internetové stránce SoÚ http://www.soc.cas.cz/sou/akce/20010511_papers.htm

Pavel Machonin, Lumír Gatnar

Konference „Ženy v Akademii“

Oslo, 7.-9. 5. 2001

Ve dnech 7.-9. května 2001 se v norském Oslu uskutečnila konference „Women in Academia – a Nordic Perspective“ (Ženy v akademii – severská perspektiva). I když konferenci organizovala Nordic Academy for Advanced Study – NorFA (Severská akademie pro další vzdělávání), která se zaměřuje především na spolupráci severských zemí a účastníci byli převážně jejich zástupci, pozváni byli i představitelé akademické obce a ministerstev ze zemí střední a východní Evropy, ale i někteří významní hosté z celého světa.

Konference tematicky zapadá do oblasti Ženy ve vědě, a proto se jí účastnily i dvě členky české skupiny Helsinki group (PhDr. Marie Čermáková a Dr. Iva Lekešová, CSc.), ale i zástupkyně této skupiny z jiných zemí Evropské unie. Tato skupina byla ustavena v roce 1999 a jsou v ní zastoupeny všechny členské a kandidátské státy. Jejím úkolem je příprava srovnatelných evropských ukazatelů tak, aby

mohlo být monitorováno začlenění žen do evropského výzkumu.

Konference byla uspořádána u příležitosti desátého výročí existence pořádající organizace a byla příležitostí k debatě o genderové rovnosti na vyšších stupních vzdělání a výzkumu. Setkali se zde výzkumní pracovníci, PhD. studenti, úředníci a sociálněpolitici činitelé z této oblasti zájmu.

Konferenci uvedla zcela výjimečná žena – zvláštní host konference – bývalá islandská prezidentka z let 1980-1996 Vigdís Finnbogadóttir. Klíčovou řeč v úvodním plénu nazvanou *Strategies for gender equality in Academia* (Strategie pro genderovou rovnost v akademii) přednesla známá australská socioložka Carol Lee Bacchi, profesorka politických věd na University of Adelaide. Zabývala se jednak změnami v jazyce sociální politiky, kdy se přechází od užívání cílové skupiny žen ke konceptu gender a od koncepce rovných příležitostí k mainstreamingu. Tyto změny odrážejí rozšíření problematiky rovných příležitostí mužů a žen do všech sociálněpolitických oblastí. To zároveň souvisí i s formulací a repre-

zentací problémů v navržených politikách, ze kterých je možné odhalit směry zájmů jejich tvůrců.

Stěžejní částí konference byly tři paralelní workshopy, které byly vždy podle konkrétního tématu uvedeny několika mluvčími a po přestávce následovala diskuse.

První workshop nesl téma *Building good indicators for equality in Academia – the Nordic countries in comparative perspective* (Vytváření vhodných indikátorů pro rovnost v akademii – komparace severovýchodních zemí). Přednášky této sekce zajistila Brigitte Degen z Evropské komise, Karin Madsen, dánské Ministerstvo pro vědu a informační technologie a Kerstin Fredriksson ze Statistického úřadu, Švédsko. Koordinátorkou workshopu byla Barbara Hartung z německého Ministerstva pro vědu a kulturu. První přednáška byla věnována historii podpory, kterou věnuje EK problematice Žena a věda a zdůraznila význam Helsinky group. Další přednáška byla věnována možnosti zvyšování počtu žen v dánské akademii (získávání studentů pro akademickou kariéru, možnost univerzitních kvalifikačních kursů, ustanovení národních a mezinárodních networků). Závěrečná přednáška této části semináře byla věnována statistickým ukazatelům a významu sběru relevantních dat o účasti žen ve vědě. V diskusi bylo konstatováno, že je třeba podpořit to období, kdy by se ženy mohly zabývat o vědeckou kariéru a nastínit nové perspektivy. Přání mužů i žen v oblasti vědy a výzkumu jsou často stejná, ale je třeba konkretizovat důvody, proč není účast žen v oblasti vědy a výzkumu vyšší.

Druhý paralelní workshop byl zaměřen na *Mainstreaming in Academia – experiences and challenges* (Mainstreaming v akademii – zkušenosti a výzvy). Mluvíci workshopu byly Joyce Fletcher (Simmons, USA) a Gertrud Astrom (Stockholm, Švédsko). Koordinátorkou byla Catherine Egeland (Kodaň, Dánsko). Panelu se zúčastnilo 40 lidí. Průběh panelu byl velmi zajímavý. Diskutovalo se o možnostech mainstreamingu. Diskuse vedla k závěru, že bude trvat dlouhou dobu, než dojde k prosazení rovnosti v akademických strukturách, proto se úvahy nesly ve smyslu vytváření dlouhodobých strategií. Diskutovalo se o politických, ale i

běžných praktických stránkách procesu gender mainstreamingu. Záměry byly formulovány zajímavým způsobem. Panel se rozdělil na 5 skupin, z nichž každá pojednávala o 1 problému z 5 nejdůležitějších – panelem vytypovaných hledisek, například otázky akademických svobod, konkurenceschopnosti, podmínek ženské kariéry, otázky kvót atd.

Téma třetího workshopu bylo *Recruiting and retaining women researchers in knowledge-based organisations* (Získávání a udržování žen výzkumnic ve vědeckých organizacích). Profesorka na Blekinge Institute of Technology, Lena Troyer, popsala své zkušenosti s vedením první Vysoké školy pro ženy na Technické fakultě Lulea Univerzity ve Švédsku. Ólöf Sigurdardóttir, specialista klinické chemie na Landspítalinn University Hospital na Islandu, představila „mentoring programme“, kterého se zúčastnila v letech 1994-1995 na Karlinska Institutu. Během diskuse přišlo na řadu mnoho zásadních problémů, se kterými se ženy při rozvoji kariéry v akademické oblasti potýkají. Diskutovalo se i o nastavení tzv. post-PhD. scholarships, které jsou velmi často omezeny na věkovou kategorii do 35 let, což je zřejmě jednou z hlavních příčin deficitu žen mezi zájemci. Právě v tomto období jsou ženy jednak nejvíce angažovány v rodině především starostí o děti. Vedle toho je rodinný gender kontrakt často příčinou neochoty partnera opustit svou práci a odejít na dobu jednoho roku s partnerkou a dětmi, i když v případě muže je toto rozhodnutí na straně partnerky téměř samozřejmostí. Diskutující v tomto případě došli k závěru, že toto pravidlo je pro ženy velmi omezující, protože žena mezi 40 a 50 lety, jejíž děti jsou již samostatné, by měla lepší možnost a často i chuť takových nabídek využít a právě v tomto období rozvíjet svou kariéru.

Carol Lee Bacchi vyslovila ve svém závěrečném shrnutí workshopů velmi výstižnou myšlenku: „Women are not disabled, they are in the disabling environment“ (Ženy nejsou neschopné, jsou pouze ve zneschopňujícím prostředí).

Alena Křížková,
Marie Čermáková,
Iva Lekešová